

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

2. अपाक (3. अ + पाक) m. *Unverdaulichkeit* सु०. 1, 186, 8.
3. अपाक (wie eben) adj. *unreif*, von Geschwülsten u. s. w. सु०. 1, 288, 6.
- अपाकचक्षुस् (1. अपाक + चक्षुः) adj. *fernsehend* oder *fernglänzend*, von Agni RV. 8, 64, 7.
- अपाकज (3. अ + पाक - ज) adj. *nicht durch Kochen, nicht durch Reifen entstanden; ursprünglich, natürlich* BULSHAP. 41. 94.
- अपाकरण (von कर, करोति mit अ + पा) n. *das Wegtreiben*: वत्साय ० KĀTJ. ÇA. 4, 2, 35. 22, 5, 19. संसृज्य वत्सायुनरपाकरणम् 25, 4, 39.
- अपाकरिषु (wie eben) adj. *fern haltend, überrtreffend*: वर्षा: स्वर्णापाकरिषु: BHARTṚ. 1, 5.
- अपाकर्तु (wie eben) *das Wegtreiben*: पुरा वत्सानामपाकर्तुरास्ते ved. P. 3, 4, 16, Sch.
- अपाकर्मन् (wie eben) n. *Ablieferung, Abtragung*: स. अनपा०.
- अपाकशाक (2. अपाक + शाक) n. *Ingwer* RĪĀAN. im ÇKDR.
- अपाका (von 1. अपाक) adv. *abseits, fern*: यं त्वं रथमिन्द्र मेघसातये ऽपाका सत्तमिषिर प्रणयसि RV. 1, 129, 1.
- अपाकात् (abl. von 1. अपाक) adv. *dass*: प्रभती रथं गव्यत्तमपाकाच्चिद्यमवति RV. 8, 2, 35.
- अपाकिन् (von 3. अ + पाक) adj. 1) *unreif*, von Geschwülsten सु०. 1, 308, 2. — 2) *unverdaulich*, von Giften सु०. 2, 233, 16.
- अपाकृति (von कर, करोति mit अ + पा) f. *Fernhaltung*: विदा देवा अयानामादित्यासो अपाकृतिम् RV. 8, 47, 2.
- अपाकिस्थै (अपाकि, loc. von 1. अपाक, + स्थ) adj. *fernstehend* AV. 8, 6, 14.
- अपाक्तात् (von अपाक्) adv. *von hinten*: प्राक्तात्पाक्ताद्धराडक्तात् RV. 7, 104, 19.
- अपात् (1. अ + पात् *Auge*) adj. = *अध्यत्त* und *प्रत्यत्त* TRIK. 3, 2, 11.
- अपाक्ष्य (3. अ + पा०) adj. *nicht würdig einer geachteten Gesellschaft anzugehören, mit andern geachteten Personen an Etwas Theil zu nehmen* M. 3, 167. 170. Davon nom. abstr. ०पत् Ind. St. 2, 236, 6. — Vgl. d. folg. Wort.
- अपाङ्ग (3. अ + पा०) adj. *dass*. M. 3, 169. 176. 182. 183. 11, 200.
- अपाङ्ग (1. अ + पा. अङ्ग) 1) adj. *gliedlos* H. an. 3, 116. MED. g. 28. — 2) m. TRIK. 3, 5, 5. SIDDH. K. 249, b, 13. a) *der äussere Augenwinkel* AK. 2, 6, 2, 45. H. 379. an. 3, 116. MED. सु०. 1, 343, 12. 351, 1. 2, 303, 16. u. s. w. ÇĀK. 61. AMAR. 19. MEGH. 23. 28. 45. 93. Am Ende eines adj. comp. f. ई N. 7, 15. R. 5, 38, 7. आ 2, 30, 34. VIKR. 84. ÇĀK. 22. (v. l. an den beiden letzten Stellen ई). Nach P. 4, 1, 56. wäre bloss आ richtig. — b) *ein gefärbtes Mal auf dem Körper* AK. 3, 4, 2, 22. H. an. 3, 116. MED. g. 28. R. 2, 96, 25.
- अपाङ्गक (von अपाङ्ग) m. N. einer Pflanze, = *अपामार्ग*, ÇABDAR. im ÇKDR.
- अपाङ्गदर्शन (अपाङ्ग 2, a. + दर्शन) n. *Seitenblick* AK. 2, 6, 2, 45. H. 378.
- अपाङ्गदेश (अपाङ्ग 2, a. + देश) m. = *die Gegend des äussern Augenwinkels, der äussere Augenwinkel* AK. 2, 8, 2, 6. H. 1223.
- अपाङ्गनेत्र (अपाङ्ग 2, a. + नेत्र) adj. f. आ *ein Auge mit schönen äussern Augenwinkeln habend* VIKR. 17.

- अपाची s. u. अपाञ्च.
- अपाचीतरा (अपाची + इतरा) f. *Norden* H. c. 29.
- अपाचीन (von अपाञ्च adj. 1) *rückwärts gewandt, hinten belegen* (westlich): यो अपाचीने तमसि मदती: प्राचीञ्चकार नूतमः शचीभिः RV. 7, 6, 4. अपाचीने तमो अगादनुष्टम् 78, 3. तन्वेऽर्षेः अपाचीनमप व्यये AV. 6, 91, 1. — 2) *umgekehrt* (विपर्यस्त) H. an. 4, 154. — 3) *südlich* H. 168. an. 4, 154. — Vgl. अवाचीन.
- अपाच्य (wie eben) adj. P. 4, 2, 101. 1) *westlich*: ये के च नीच्यानो राजानो ये ऽपाच्यानाम् AIR. Br. 8, 14. — 2) *südlich*: उत्रा: कुत्तलाश्च अपाच्या: H. 961, Sch. — Vgl. अपाञ्च.
- अपाञ्च (von अञ्च mit अ + पा) 1) adj. (nom. m. अपाङ्, n. अपाक्) f. अपाची. a) *rückwärts gelegen, hinten liegend; westlich* (Gegens. प्राञ्च): अपाङ्गङ्गंति RV. 1, 164, 38. अपाञ्चै त उभौ बाहू अयि नक्षाम्यास्यं AV. 7, 70, 4. विभिन्ना पुरं शयथेमपाचीम् RV. 10, 67, 5. 131, 1. AV. 5, 3, 2. 18, 3, 3. Davon अपाक् adv. *rückwärts, westlich*: परिन्द्र प्रागापगुदङ्गवा हूपसे नृभिः RV. 8, 4, 1. एवैवापगपरे सन्तु हूषः 10, 44, 7. VS. 6, 36. — b) *südlich* (Gegens. उदञ्च) H. 168. Eine Verwechslung mit अवाञ्च. — 2) f. अपाची SÜDEN AK. 1, 1, 2, 3, Sch. H. 167. HALĀJ. im ÇKDR.
- अपाङ्गसु (1. अ + अङ्गसु) P. 6, 2, 187.
- अपाटव (3. अ + पा०) n. *Unwohlsein* TRIK. 3, 2, 11. H. 462.
- अपाणिपाद (3. अ + पाणि - पाद) adj. *ohne Hände und ohne Füße* ÇVETĀCV. UP. 3, 19.
- अपात् s. u. दा mit अ + पा.
- अपात्र (3. अ + पात्र) n. *eine Person, die nicht werth ist eine Gabe zu empfangen* अदेशकाले पदानमपात्रेभ्यश्च दीयते BHAG. 17, 22. विद्येव कन्यका मोक्षदापात्रे प्रतिपादिता । यशसे न न धर्माय ज्ञापयतानुशयाय तु ॥ KARUAS. 24, 26.
- अपात्रकृत्या (अपात्र + कृत्या) f. *eine Handlung, die den Thäter unwürdig macht eine Gabe zu empfangen*, M. 11, 125.
- अपात्रीकरण (von अपात्र + कर) n. *dass*: निन्दितेभ्यो धनादानं वापि अयं प्रहसेवन्म् । अपात्रीकरणं ज्ञेयमसत्यस्य च भाषणम् M. 11, 69.
- अपाद् s. 2. अपद्.
- अपादान (von दा, ददाति mit अ + पा) n. *das Fortnehmen, das Entfernen; der Gegenstand, von dem aus eine Trennung erfolgt; die Beziehung des Ablativs* P. 1, 4, 24. fgg. 2, 3, 28. 3, 4, 74.
- अपाद्यन् (1. अ + अद्यन्) P. 6, 2, 187.
- अपान (von 1. अन् mit अ + पा) 1) m. *Aushauch* (Gegens. प्राण): मेमं प्राणो ह्यसिन्मो अपानः AV. 2, 28, 3. 5, 30, 12. 6, 41, 2. 15, 13, 2. 16, 1—7 (deren sieben). VS. 13, 19. 24. 14, 8. 12. 14. 17. 22, 23. 33. 23, 18. 25, 2. 36, 1. ÇĀT. Br. 8, 1, 2, 8. 4, 2, 6. 5, 1, 14. 10, 1, 4, 3. 12. 11, 2, 2, 27. 14, 4, 2, 10. (= BRH. ĀR. UP. 1, 5, 3.) प्राणो वै प्रकृ: सो ऽपानेनातिप्रकृषा गृहीतो ऽपानेन (Einhauch?) हि गन्धं जिप्रति 6, 2, 2. (= BRH. ĀR. UP. 3, 2, 2.) BHAG. 4, 29. प्राणापानो ममो कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ 5, 27. Die indischen Lexicographen, die den अपान unter den fünf organischen Winden des Körpers auführen, erklären ihn für den zum After hinausgehenden Wind. AK. 1, 1, 2, 59. H. an. 3, 354. MED. n. 28. Hiermit vgl. man folgende Stellen: पायूपस्ये ऽपाने चतुःश्रोत्रे मुखनासिकाभ्यां प्राणाः स्वयं प्रतिष्ठते मध्ये तु समानः PRAÇNOP. 3, 5. 8. 4, 3. नाभिर्निर्मिष्यत नाभ्या अपानो ऽपानान्मृत्युः